

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 390/2024-141

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Slovenský plynárenský priemysel, a.s.**, Mlynské nivy 44/a, Bratislava, zastúpeného Valko & Volný, s. r. o., Porubského 2, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/17/2021 z 25. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a na rovnosť sporových strán podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/17/2021 z 25. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľ následne elektronickým podaním doručeným ústavnému súdu 6. marca 2023 vzniesol námietku zaujatosti proti sudcom II. senátu ústavného súdu, o ktorej rozhodol ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 234/2024 z 11. mája 2023 tak, že sudcovia Jana Laššáková, Peter Molnár a Ľuboš Szigeti nie sú vylúčení z rozhodovania predmetnej veci.

3. Podľa čl. XI bodu 4 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 v znení jeho dodatku č. 2 z 27. septembra 2023 (ďalej len „rozvrh práce“) bola predmetná vec, pôvodne pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovej, pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi, ktorý sa v súlade s čl. II bodom 3 rozvrhu práce stal členom druhého senátu ústavného súdu.

4. Dňa 26. augusta 2015 podala spoločnosť [REDAKOVANÉ] ako žalobca proti sťažovateľovi ako žalovanému návrh na povolenie obnovy konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 1Zm/457/2010 (ďalej aj „pôvodné konanie“).

5. Pôvodné konanie bolo ukončené v poradí druhým rozsudkom č. k. 1Zm 457/2010-689 z 29. októbra 2012, ktorý bol potvrdený rozsudkom odvolacieho súdu č. k. 2CoZm/6/2013-807 zo 17. septembra 2013, ktorých výsledkom bolo, že zmenkový platobný rozkaz vydaný v prospech spoločnosti [REDAKOVANÉ] bol v celom rozsahu zrušený. Pôvodné konanie teda bolo právoplatne ukončené v neprospech spoločnosti [REDAKOVANÉ].

6. Vydaniu uvedených rozsudkov v pôvodnom konaní predchádzalo rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5M Obdo 4/2009 z 12. mája 2010 (ďalej aj „zrušovacie rozhodnutie najvyššieho súdu“), ktorým bol zrušený prvý rozsudok súdu prvej inštancie a naň nadväzujúci potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktoré boli vydané v pôvodnom konaní v prospech spoločnosti [REDAKOVANÉ].

7. Spoločnosť [REDAKOVANÉ] sa žalobou domáhala obnovy pôvodného konania na podklade rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) z 9. júna 2015, podľa ktorého zrušením prvých rozsudkov v pôvodnom konaní rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5M Obdo 4/2009 z 12. mája 2010 došlo k porušeniu práv spoločnosti [REDAKOVANÉ] a to tým, že najvyšší súd zasiahol do právoplatnosti vydaných rozhodnutí. Spoločnosť [REDAKOVANÉ] sa v konaní pred ESLP domáhala majetkovej škody vo výške 25 762 763,22 eur, ktorá predstavovala sumu priznanú prvými rozsudkami v pôvodnom konaní, a nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 eur. ESLP vo vzťahu k majetkovej škode skonštatoval (bod 97), že „ustanovenia, na ktoré sa vláda odvolala [§ 228 ods. 1 písm. d) OSP, pozn.], poskytujú sťažujúcej sa spoločnosti spôsob, akým bude možné napadnuté konanie obnoviť, a že žalovaný, ktorý bude takouto obnovou prípadne dotknutý, je v súčasnosti v úplnom vlastníctve štátu“. Zároveň jej priznal náhradu nemajetkovej ujmy 10 000 eur (bod 98 rozsudku ESLP).

8. Rozsudkom okresného súdu č. k. 23Cb/355/2015-290 z 20. septembra 2016 bola žaloba o obnovu konania zamietnutá. Okresný súd poukázal na § 75 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a na to, že spoločnosť [REDAKOVANÉ] mala podať návrh na obnovu konania na ústavnom súde. Takisto uviedol (body 44 a 45), že „znenie ust. § 397 písm. d) CSP však jednoznačne predpokladá kumulatívne splnenie druhej podmienky v prípade porušenia základných ľudských práv strany a to, že závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným spravodlivým zadosťučinením. Keďže je neprijateľné, aby vnútroštátny súd posudzoval primeranosť finančného zadosťučinenia poskytnutého ESLP, pokiaľ ESLP rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia v akejkoľvek výške, nie je obnova prípustná, s poukazom na skutočnosť, že žalobcovi zadosťučinenie ESLP priznané bolo.“

9. Na odvolanie spoločnosti [REDAKOVANÉ] odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil rozsudkom sp. z. 3Cob/78/2017 z 29. novembra 2017. Odvolací súd poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 76/2016-29 z 11. mája 2016, s ktorým sa stotožnil a na základe ktorého uviedol, že „je možné nápravu porušených práv žalobcu a želaný stav dosiahnuť len návrhom na obnovu konania a vzhľadom na kasačné rozhodnutie NS SR musí návrh na obnovu konania smerovať voči konaniu na Ústavnom súde SR sp. zn. IV. ÚS 35/2012 a nie na súd prvej inštancie“.

10. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala spoločnosť [REDAKOVANÉ] dovolanie, v ktorom nastolila tri právne otázky:

«1. „Pokiaľ ESLP dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím všeobecného súdu boli porušené dve základné práva, konkrétne právo na spravodlivé súdne konanie aj právo na pokojné užívanie majetku, pričom v prípade porušenia práva na spravodlivé súdne konanie prizná sťažovateľovi zanedbateľnú nemajetkovú ujmu a v prípade porušenia práva na pokojné užívanie majetku veľmi významnej hodnoty výslovne odkáže sťažovateľa na obnovu vnútroštátneho konania podľa § 228 ods. (1) písm. d) OSP, predstavuje taký rozsudok ESLP sám o sebe dôvod na obnovu konania podľa § 228 ods. (1) písm. d) OSP (po 01.07.2016 ust. § 397 písm. d) CSP)?“;

2. „Pokiaľ z rozsudku ESLP vyplýva, že primárnym poruшитelom Dohovoru je všeobecný súd, a ESLP výslovne odkáže sťažovateľa na obnovu vnútroštátneho konania pred všeobecnými súdmi podľa § 228 ods. (1) písm. d) OSP (po 01.07.2016 ust. § 397 písm. d) CSP), môže sa sťažovateľ domáhať obnovy konania pred všeobecnými súdmi a/alebo pred Ústavným súdom?“;

3. „Je postup všeobecného súdu, ktorý vo svojom rozhodnutí odpovie na prvú otázku záporne, a v nadväznosti na druhú otázku konštatuje, že sťažovateľ sa mal domáhať obnovy konania pred Ústavným súdom, v súlade s právom sťažovateľa na pokojné užívanie majetku (čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru) a s právom sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 Dohovoru)?“.»

11. Sťažovateľ sa k dovolaniu okrem iných námietok vyjadril tak, že [REDAKOVANÉ] nedokázala identifikovať (konkretizovať) otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

12. V priebehu dovolacieho konania bol na majetok spoločnosti [REDAKOVANÉ] vyhlásený konkurz, na základe čoho na strane žalobcu namiesto spoločnosti [REDAKOVANÉ] už vystupoval správca konkurznej podstaty spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „správca“).

13. Rovnako v priebehu dovolacieho konania došlo k niekoľkonásobnému prevodu zmenky (ktorej zaplatenie bolo predmetom pôvodného konania). Správca v postavení žalobcu však neudelil súhlas, aby na strane žalobcu namiesto jeho osoby vystupoval nový majiteľ zmenky. Na základe uvedeného sťažovateľ ako žalovaný vo svojich podaniach upozorňoval aj na stratu aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobcu.

14. Na základe uvedeného najvyšší súd vo svojom prvom rozhodnutí o dovolaní v uznesení sp. zn. 5Obdo/75/2018 z 11. júna 2019 (ďalej aj „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) poukázal na stratu vecnej legitímácie na strane žalobcu a s ohľadom na uvedené dovolanie podľa § 447 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odmietol ako podané neoprávnenou osobou. Námietkou žalovaného, že dovolacia otázka nebola dostatočne identifikovaná (bod 9), sa dovolací súd nezaoberal.

15. Proti prvému uzneseniu najvyššieho súdu podala spoločnosť [REDAKOVANÉ] ústavnú sťažnosť. Na jej základe ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 94/2021-124 zo 16. júna 2021 uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (ďalej aj „zrušujúce rozhodnutie ústavného súdu“). Ústavný súd konkrétne uviedol (bod 28), že *„nespochybňuje záver najvyššieho súdu o tom, že došlo k strate aktívnej vecnej legitímácie v priebehu dovolacieho konania, avšak táto skutočnosť neodôvodňovala postup podľa § 447 písm. b) CSP. Má však za to, že vo veci sa malo rozhodnúť meritórne, keďže dovolanie bolo podané procesne legitimovanou osobou.“*. Zároveň ústavný súd ako obiter dictum v bode 36 uviedol, že : *«Nad rámec už uvedeného dáva ústavný súd všeobecným súdom do pozornosti, že (vzhľadom na okolnosti prejednávaneho prípadu) je podľa jeho názoru zjednanie nápravy porušenia práv právneho predchodcu sťažovateľa na vnútroštátnej úrovni povinnosťou všeobecných súdov, nie ústavného súdu. V čase, keď EŠLP vyslovil porušenie práv právneho predchodcu sťažovateľa najvyšším súdom (9. júna 2015), už bola vec opätovne právoplatne meritórne rozhodnutá („druhý“ rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 25. októbra 2013). Preto by obnovením konania pred ústavným súdom (a dokonca ani prípadným zrušením kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora) nebola – z dôvodu existencie „nových“ právoplatných rozhodnutí súdov prvej a druhej inštancie – anticipovaná náprava porušených práv dosiahnuteľná. Náprava porušených práv prichádza do úvahy len povolením obnovy konania pred okresným súdom (za splnenia zákonných predpokladov jej povolenia), ktorý by vec opätovne prejednal, pričom v konaní po povolení obnovy by okresný súd (v dôsledku rozsudku EŠLP) nebol viazaný právnym názorom najvyššieho súdu, vysloveným v skoršom kasačnom rozhodnutí.»*

16. Správca ako žalobca prostredníctvom podania z 5. augusta 2022 informoval najvyšší súd, že spoločnosť [REDAKOVANÉ] sa stala opäť výlučným vlastníkom zmenky a že žalobca má túto zmenku už vo fyzickej držbe. Sťažovateľ v následných vyjadreniach poukazoval na tri argumenty, a to, že dovolateľ nevymedzil správne dovolacie otázky, že aktívna legitímácia dovolateľa nebola dostatočne preukázaná a že sťažovateľ nemôže niesť zodpovednosť za to, že súd len procesne nesprávne rozhodol, hoci o nedostatku vecnej legitímácie nemal nikto pochyb.

17. Najvyšší súd následne rozhodol touto ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením, ktorým zrušil nielen rozsudok odvolacieho súdu, ale aj rozsudok okresného súdu (aj spolu s uznesením súdu prvej inštancie týkajúcim sa trov konania) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

18. Najvyšší súd považoval dovolanie za prípustné, pretože otázka posudzovania dôvodu obnovy konania podľa § 397 písm. d) CSP nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dosiaľ riešená. Konštatoval, že na to, aby bol tento dôvod daný, je potrebné kumulatívne splnenie dvoch podmienok, a to jednak aby EŠLP rozhodol, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody, a jednak to, že závažné dôsledky tohto pochybenia neboli odstránené priznaným finančným zadosťučinením. Pri tomto dôvode obnovy konania nie je potrebné skúmať možnosť priaznivejšieho rozhodnutia ako pri § 397 písm. a) CSP. Najvyšší súd dospel k záveru, že prvá podmienka je splnená, čo v konaní v zásade ani nebolo sporné. Druhú otázku by mal skúmať súd v konaní o žalobe na obnovu konania s tým, že ide o otázku zistenia skutkového stavu – posúdenie uplatneného nároku – pričom účel primeraného zadosťučinenia plní funkciu satisfakcie za porušené právo, nie je nutne náhradou za eventuálnu majetkovú škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Najvyšší súd konštatoval, že uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 76/2016 nemožno na túto vec aplikovať. Takisto uviedol, že vo vzťahu

k druhej dovolacej otázke na túto nemôže odpovedať, keďže sa týka prípustnosti obnovy konania pred ústavným súdom. V kontexte záverov nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 94/2021 však zastáva názor, že aj ústavný súd považuje obnovu konania pred všeobecným súdom za vhodný spôsob. Vo vzťahu k tretej dovolacej otázke najvyšší súd uviedol, že v kontexte už vyslovených záverov nie je relevantná.

II.

Argumentácia sťažovateľa

19. Proti uvedenému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, ktorú odôvodňuje takto:

a) najvyšší súd prelomil právoplatnosť rozsudku krajského súdu, čím zasiahol do právnej istoty sťažovateľa bez toho, aby na to boli dané dôvody, t. j. bez toho, aby bola daná prípustnosť dovolania (spoločnosť ██████████ nedokázala identifikovať *rationes decidandae*);

b) najvyšší súd sa nevysporiadal s výslovnou argumentáciou sťažovateľa, že dovolateľ neidentifikoval rozhodujúcu právnu otázku. Podľa sťažovateľa sa dovolacia otázka mala zaoberať tým, či pretrvávajú kasačné účinky zrušovacieho uznesenia najvyššieho súdu i v prípadnom obnovenom konaní, a to práve s prihliadnutím na to, že práve toto zrušovacie uznesenie najvyššieho súdu bolo tým rozhodnutím, v dôsledku ktorého ESLP vyslovil porušenie práv spoločnosti ██████████. Otázke, či sa má konanie obnoviť pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom, nebola podľa sťažovateľa tou rozhodujúcou, na ktorej založil krajský súd svoje rozhodnutie;

c) najvyšší súd nesprávne posúdil otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tým riešil do budúca kasačne záväzným spôsobom právne otázky, ktorými sa odvolací súd vôbec nezaoberal, v dôsledku čoho predurčil priebeh ďalšieho konania vo veci bez možnosti sťažovateľa tieto závery ovplyvniť svojou argumentáciou;

d) najvyšší súd neprihliadol na základnú spravodlivosť v tom zmysle, že v čase prvého uznesenia najvyššieho súdu aktívna vecná legitímácia žalobcu (spoločnosti ██████████) vôbec nebola daná a že prvé uznesenie najvyššieho súdu bolo ústavným súdom zrušené len z dôvodu procesne nesprávne odôvodneného rozhodnutia najvyššieho súdu (potvrdzujúc v zrušujúcom rozhodnutí ústavného súdu aj zo strany ústavného súdu správnosť záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobcu). Následné ukončenie dovolacieho konania napadnutým uznesením v prospech žalobcu už so záverom o danej aktívnej vecnej legitímácii, ku ktorému však došlo výlučne v dôsledku zmien, na vykonanie ktorých dostala strana žalobcu priestor len vďaka nesprávnemu prvému uzneseniu najvyššieho súdu, bolo preto v rozpore so základnou spravodlivosťou vo veci;

e) najvyšší súd sa dostatočne nevysporiadal s námietkou nepreukázania aktívnej vecnej legitímácie a vôbec sa nevysporiadal s námietkou základnej spravodlivosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04). Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchýlil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem, a pristúpil k preskúmaniu zlučiteľnosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavou, listinou a dohovorom a k jednotlivým sťažnostným námietkam uvádza:

21. Vo vzťahu k prvej sťažnostnej námietke ústavný súd uvádza, že z odôvodnenia rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Cob/78/2017 (bod 24 posledná veta) pomerne jasne vyplýva, že dôvod, pre ktorý krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil, bola skutočnosť, že návrh na obnovu konania mal podľa neho smerovať proti ústavnému súdu.

22. Vo vzťahu k druhej sťažnostnej námietke možno uviesť, že dovolateľ sa prvou dovolacou otázkou pýtal na to, či sa má v predmetnom spore obnova konania riešiť podľa CSP, teda pred všeobecnými súdmi alebo pred ústavným súdom. Na túto otázku odpovedal najvyšší súd v napadnutom uznesení v intenciách rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 94/2021 tak, že žalobu o obnovu konania má prejednať všeobecný súd, ktorý ju nemôže zamietnuť z dôvodu, že má o nej rozhodovať ústavný súd. Otázkou, ktorá je úplne legítimná, či pretrvávajú kasačné účinky zrušovacieho uznesenia najvyššieho súdu i v prípadnom obnovenom konaní, sa budú môcť všeobecné súdy zaoberať v aktuálne prebiehajúcim konaní, pričom k tejto otázke sa súdy dosiaľ nevyjadrili, a preto sťažovateľ môže túto argumentáciu predostrieť v prípadnom obnovenom konaní (samozrejme, za predpokladu, že súd obnovu konania povolí).

23. Vo vzťahu k tretej sťažnostnej námietke možno odkázať na argumentáciu k predchádzajúcim sťažnostným námietkam. Ústavný súd je toho názoru, že otázka, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, bola dovolateľom identifikovaná správne.

24. Vo vzťahu k štvrtej sťažnostnej námietke ústavný súd uvádza, že plne rozumie argumentácii sťažovateľa. Zároveň však treba konštatovať, že podľa § 134 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sú všeobecné súdy viazané rozhodnutím ústavného súdu. Preto najvyšší súd musel rešpektovať právny názor ústavného súdu, ktorým bolo jeho rozhodnutie zrušené a vec vrátená na opätovné konanie. Ústavný súd v tomto konaní takisto nemôže do tohto rozhodnutia zasahovať, ide o vec právoplatne rozhodnutú, hoci v uvedenom spore vytvorila pre spoločnosť [REDAKOVANÉ] príležitosť zhojiť namietaný nedostatok, čo táto spoločnosť aj pragmaticky využila. Ak by ústavný súd konštatoval porušenie základných ľudských práv z týchto dôvodov, zasiahol by do záväznosti svojho skoršieho rozhodnutia, na čo nemá právomoc.

25. Vo vzťahu k piatej sťažnostnej námietke ústavný súd poukazuje na bod 49 napadnutého uznesenia, v ktorom sa najvyšší súd vysporiadal s námietkou nepreukázania aktívnej vecnej legitímácie. K odôvodneniu námietky zjavnej nespravodlivosti možno uviesť, že vzhľadom na to, že najvyšší súd sa zamerlal na podstatný dôvod pre svoje rozhodnutie (právomoc všeobecných súdov rozhodovať o žalobe na obnovu konania), možno zameranie jeho odôvodnenia na tento

dôvod, ktorý sám osebe postačoval na prijatie jeho rozhodnutia, považovať za dôvod, pre ktorý sa už zásadne nezaoberal ostatnými dôvodmi, ktoré by aj tak nezvrátili jeho rozhodnutie.

26. Ústavný súd preto konštatuje, že neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu zasahoval, preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu